

Sprekend Humanisme

Uitwerking van het vierde interview met :

Wieberen Koopmans (24-03-1943 -)

Datum : 30 november 2006

Lokatie : onbekend

Onderwerp(en) : humanistisch vormingsonderwijs (HVO), , humanisme, Pedagogisch Studiecentrum HVO(PSCHVO), openbaar onderwijs, Humanistisch Opleidingsinstituut (HOI), Universiteit voor Humanistiek (UvH), onderwijskoepels, Humanistisch Verbond,

Duur interview : 53:41 (min/sec)

Naam / functie interviewers : Bert Gasenbeek, directeur Humanistisch Historisch Centrum en Pieter Edelman, medewerker HHC

Kader/context : Dit interview is gehouden door het Humanistisch Archief /Humanistisch Historisch Centrum in het kader/de context van

Niveau van uitwerking : Indicatief (globaal. Tijd/onderwerp + kernzin(nen) en evt. opmerking)

Drager : Gedigitaliseerde opname van een geluidscassetteband WAV bestand **WAV 195-A**.

Datum uitwerking : xxx

Uitgewerkt door : Hanneke Hoogakker

Respondent : Wieberen Rink W. R, (Wieberen) (24-03-1943) heeft vanaf 1970 gedurende ongeveer 30 jaar lang een belangrijke rol gespeeld bij het Humanistisch Vormingsonderwijs HVO.

In een serie interviews vertelt hij over zijn leven en zijn werk en zijn inzet voor het HVO.

Koopmans werd op 24 maart 1943 geboren te Heerenveen. Na de gemeentelijke Mulo A te Akkrum (1955 – 1959) en de Rijkskweekschool te Heerenveen (1959 – 1964) (volledig bevoegd onderwijzer) was hij van 1965 – 1969 plaatsvervangend hoofd van de openbare lagere school te Weesp. In die periode werd hij Junior Adviseur opbouw Tropenmuseum te Amsterdam en lid van de landelijke werkgroep Humanistisch Vormingsonderwijs in het lager onderwijs.

Van 1970 tot 1974 was hij Plaatsvervangend hoofd van de algemeen bijzondere lagere school te Bergen (NH). Van 1970-1977 volgde hij op het Humanistisch Opleidingsinstituut een opleiding voor geestelijk werk. Hij werd lid van de landelijke werkgroep Humanistisch Vormingsonderwijs in de lagere school en lid van het bestuur van het Humanistisch Opleidingsinstituut.

Van 1974 – 1979 was Koopmans als opbouwerker gedetacheerd bij het Centrum Humanistische Vorming. Daarnaast was hij als hoofd van dienst van het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond verantwoordelijk voor overleg met het lokale bevoegd gezag / lokale gemeente besturen en Rijksoverheid en voor opbouw van het werkveld HVO-lager onderwijs (opleiding , begeleiding / na- en bijscholing materiaal ontwikkeling) . Tevens was hij bestuurslid van het Humanistisch Opleidingsinstituut en Secretaris van de Studiecommissie Samenwerkingsschool (Cie. Algemene School).

Van 1980 – 1999 was Koopmans bestuurslid van het landelijk bestuur Stichting Beheer HVO. Als zodanig coördineerde hij de acquisitie- activiteiten door plaatselijke en regionale werkgroepen HVO en was hij verantwoordelijk voor het instellen van beroep en bezwaar tegen besluiten van gemeentebesturen en de Rijksoverheid.

Daarnaast was hij van 1980 – 1999 tevens directeur Stichting Humanistisch Vormingsonderwijs (Pedagogisch Studiecentrum HVO).

Van 1978 -1998 was hij namens het HVO bestuurslid van de onderwijskoepels Contactcentrum Bevordering Openbaar Onderwijs en de Nederlandse Algemeen Bijzondere Schoolraad (een samenwerking van bestuur, vakbonds- en ouderorganisaties).

Wieberen Koopmans is namens het HVO bestuurslid geweest van twee onderwijskoepels en de Commissie Algemene School, later de Studiecommissie Samenwerkingsschool die tot ongeveer de tachtiger jaren een samenwerkingsverband was tussen vrijzinnige protestanten, katholieken en humanisten.

In 2013 wist HVO veteraan Koopmans samen met het HHC en het Utrechts Archief een plan van staatssecretaris Sander Dekker (VVD) om te bezuinigen op het levensbeschouwelijk onderwijs op openbare basisscholen tegen te houden. Staatssecretaris Dekker wilde een eind maken aan de bekostiging van deze vorm van onderwijs. Voor de Stichting Humanistisch Vormingsonderwijs (HVO) zou dat bijzonder zuur - zo niet rampzalig - zijn geweest aangezien een paar jaar daarvoor de zwaarbevochten structurele bekostiging van haar onderwijs door de toenmalige regering was gehonoreerd.

Koopmans, het HHC en het Utrechts Archief hebben onmiddellijk de handen ineen geslagen teneinde HVO directeur Nico Stuij van voldoende inhoudelijke munitie te voorzien voor diens vlammend protest. Op vrijdag 5 juli 2013 stemde de Tweede Kamer de bezuiniging van staatssecretaris Sander Dekker op het levensbeschouwelijk onderwijs op openbare basisscholen met een grote meerderheid weg. Daarmee was het schrappen van het HVO onderwijs van de baan. x
x

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
00:00	Inleiding	De interviewer vermeldt in het kort de inhoud van de interviews met respondent. Dit vierde interview behandelt de jaren 1990.
00:57	Nota "Gelijk recht op waardevol onderwijs"	De nota is gebaseerd op de relatie humanistisch vormingsonderwijs (HVO) en het onderwijs. Het HVO is het waardevolle onderwijs. De nota benadrukt de humanistische visie op waarden en normen. Het gelijke recht verwijst naar grondrechten. Ouders kiezen voor godsdienstonderwijs of HVO. De hoofdstelling in de nota is: de overheid moet de keuzen van ouders gelijk behandelen. Dus moet zij HVO, net als godsdienstonderwijs, subsidiëren.
03:43	Vrijheid van onderwijs	De vraag drong zich op wie de dragers van de vrijheid van het onderwijs zijn. De ouders of de schoolbesturen namens de ouders? Toenmalig minister Ritzen startte de discussie over de pedagogische opdracht van het onderwijs. Aan de hand van de uitkomst hiervan zouden beslissingen worden genomen.
05:01	Integrale bestuursvorm openbaar onderwijs	De integrale bestuursvorm hield in dat het gemeentebestuur het bevoegd gezag was van het openbaar onderwijs. Dit kon leiden tot verschillende vormen van belangenverstrengeling: Het gemeentebestuur heeft een dubbele pet op, namelijk die van bestuurder en subsidieverlener. Een lid van een confessionele partij zou tegelijkertijd wethouder en bestuurder van een christelijke school kunnen zijn. Of zowel lid zijn van de gemeenteraad alsook docent op een school. Docenten in het openbaar onderwijs mochten dit niet. Ook moest de overheid ingevolge art. 23 van de Grondwet gelijke kosten vergoeden voor zowel de openbare als de confessionele scholen. Toenmalig staatssecretaris Wallage sloot in 1993 met de onderwijskoepels het Scheveningen akkoord, waarin o.a. besloten werd de integrale bestuursvorm te verlaten.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
09:23	Bestuursvormen van het openbaar onderwijs	<p>De gemeente kan het bestuur van een openbare school overdragen aan een bestuurscommissie. De gemeente blijft dan wel verantwoordelijk. Ook niet-expliciete voorstanders van openbaar onderwijs konden in het bestuur zitten. Hierdoor kon het openbaar onderwijs zich bestuurlijk niet profileren, omdat er dan reacties kwamen van bestuurders van het christelijk onderwijs.</p> <p>De “dubbele petten-problematiek” speelde op nogal wat terreinen.</p> <p>Momenteel zijn er zes bestuursvormen.</p>
11:50	<p>Relatie van het Pedagogisch Studiecentrum HVO (PSCHVO) met de Universiteit voor Humanistiek</p> <p>(N.B.: In 1982 is de stichting HVO omgezet in Pedagogisch Studiecentrum HVO (PSCHVO))</p>	<p>Respondent legt uit waarom het PSCHVO de keuze gemaakt heeft om geen samenwerkingsverband aan te gaan met de UvH:</p> <p>1: Het HOI (voorloper van de UvH) zag algemeen geestelijk werk als primaat, waarbinnen ook de mogelijkheid bestond voor HVO.</p> <p>Wij zeiden: je moet geestelijk werk en onderwijs niet koppelen. In het HVO werd niet aan geestelijke verzorging gedaan.</p> <p>2: Op de UvH werd het postmodernisme bepleit. Wij wilden juist een groot verhaal vertellen. Formeel was Ben Olivier (bestuurslid van de PSCHVO) de contactpersoon met de UvH. Respondent zelf had nauwelijks contact met de UvH. Na zijn ontslag heeft hij nog wel een brief gehad van een UvH-medewerkster (Mieke van Wijk), waarin zij haar bewondering uitsprak voor het werk dat respondent deed, hoewel zij het fundamenteel met hem oneens was.</p>
16:09	Verschillende visies van het PSCHVO en de UvH op educatie	<p>Het project Waardenontwikkeling (Paul van der Plas, Universiteit Leiden) werd door het PSCHVO afgewezen. De UvH (Diewertje Bakker, onderwijs) zat wel op die lijn.</p> <p>Het HOI (en later de UvH) hebben niet meegedaan aan de pogingen van respondent om binnen de humanistische organisaties, op functionarissenniveau, afstemming te krijgen. Respondent was een voorstander van het Hoofden van Diensten Overleg.</p> <p>Op medewerkersniveau, en waarschijnlijk ook op hoofddocentenniveau, hield de UvH zich wel bezig met educatie in brede zin, maar in die tijd (jaren '90) was er geen aparte hoogleraar. Er is</p>

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		nu wel een bijzonder hoogleraar educatie.
18:17	Extra Rijkssubsidie voor het project HVO in het voortgezet onderwijs	<p>Het Ministerie verleende een jaar extra subsidie voor het project HVO in het voortgezet onderwijs (van 4 naar 5 jaar).</p> <p>Het onderwijs werd verzorgd door Tielman (projectleider) en 2 docenten, die gedetacheerd waren door het PSCHVO.</p> <p>De inhoud van de opleiding tot HVO-docent in het secundair onderwijs bestond uit: humanistiek in de breedste zin van het woord, pedagogiek en didactische vormgeving.</p> <p>De functionaris Studie en leerplanontwikkeling had een structurele aanstelling van 4 dagen per week. Hij kreeg er per project een dag bij.</p> <p>Het doel van het project was o.a. om te onderzoeken of er in het secundair openbaar onderwijs behoefte was aan HVO.</p> <p>Het Ministerie en de projectleider (Tielman) hadden afgesproken om in de projectperiode (1992-1996) te zorgen voor 100 werkplekken en 100 HVO-docenten.</p> <p>Na 3 jaar bleek dat deze doelen niet haalbaar waren. Bovendien liepen cursusjaar en boekjaar niet synchroon; het project liep in feite maar 3.5 jaar.</p>
23:03	Onderwijskoepels	<p>Het CBOO stemde bij het Scheveningen akkoord (1994) voor het verlaten van de integrale bestuursvorm van het openbaar onderwijs. De andere onderwijskoepels waren tegen.</p> <p>Tielman (bestuurslid CBOO en projectleider HVO) was betrokken bij dit akkoord.</p> <p>Wetsvoorstellen werden, voordat zij naar de Tweede Kamer gingen, door de minister in een maandelijks overleg met de onderwijskoepels besproken. Tielman nam, namens het CBOO, deel aan dit overleg.</p> <p>Toen Wallage er in dit koepeloverleg niet uit kwam, organiseerde hij een conferentie, waar de besluiten moesten worden genomen.</p> <p>Respondent ziet niet direct een oorzakelijk verband tussen de steun van Tielman voor bovengenoemd wetsvoorstel en de verlenging van de subsidietermijn voor het HVO-project, maar vindt één en ander niet toevallig.</p>

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
27:14	Praktische gevolgen van de subsidieverlenging	<p>Respondent vond het niet erg wenselijk dat de subsidietermijn voor het project HVO in het voortgezet onderwijs met een jaar verlengd werd.</p> <p>Zijn bezwaren waren gelegen in het feit dat het project gebruik maakte van de bestuurlijke inbedding in het HVO-bestuur; er mensen van het PSCHVO gedetacheerd waren bij het project en er ook gebruik gemaakt werd van het pand van het PSCHVO.</p> <p>De lijn was dat er wekelijks overleg was met de directeur en dat de projectleider verslag deed over de voortgang aan het bestuur van het PSCHVO.</p>
29:02	Afsluiting van het project HVO in het voortgezet onderwijs	<p>Het project is niet afgerond tijdens de periode van respondent.</p> <p>De doelen van het project werden niet gehaald. Het project is ook niet echt door het Ministerie geëvalueerd.</p> <p>De stichting HVO startte een nieuw project HVO in het voortgezet onderwijs, gefinancierd door de SLO. Respondent werd voorzitter van de begeleidingsgroep.</p>
32:18	Conflict van het Pedagogisch Studiecentrum HVO (PSCHVO) met het bestuur van het Humanistisch Verbond (HV)	<p>Respondent licht de gebeurtenissen toe rond het ontslag van Ben Olivier (voorzitter PSCHVO) en Jan v.d. Bos (penningmeester).</p> <p>De reden voor het conflict was de financiering van het HVO.</p> <p>Respondent geeft een korte samenvatting van de opzet van de financiering van het HVO.</p> <p>In 1994 wilde de toenmalige staatssecretaris van WVS de subsidie voor levensbeschouwelijk en maatschappelijk activeringswerk beëindigen. Deze subsidie vormde een substantieel deel van de inkomsten van het HV.</p> <p>Het bestuur van het HV een bezuinigingsplan op, dat o.a. inhield dat de stichting Beheer HVO (financieel beheerder t.b.v. het HVO) geen geld meer ontving.</p> <p>Hoewel de staatssecretaris haar plannen niet uitvoerde, besloot Marcel van de Broecke (toenmalige directeur het HV) om de bezuinigingsplannen toch door te zetten.</p> <p>Het PSCHVO heeft er nog voor gezorgd, dat op de ledenvergadering van het HV in november</p>

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		1994 een motie aangenomen werd om de stichting Beheer HVO nog een jaar te bekostigen. Het PSCHVO verzette zich ook tegen een gedwongen verhuizing naar Amsterdam.
38:14	Escalatie van het conflict	<p>In april 1995 besloot het hoofdbestuur van het HV om Ben Olivier te ontslaan, met als reden dat hij weigerde samen te werken met het HV. Een dag later werd Jan v.d. Bos, zonder opgaaf van redenen, ontslagen.</p> <p>De functionaris van Beheer HVO werd niet ontslagen.</p> <p>Ook respondent, directeur PSCHVO, werd beschuldigd van niet willen samenwerken met het HV.</p> <p>De andere bestuursleden van het PSCHVO (Jelle Sixma, Adrie van Lit, Nathan Deen, en de secretaris) werden niet ontslagen.</p> <p>Er kwam geen vervanging voor de ontslagen bestuursleden. Het Hoofdbestuur HV nam de taken waar en werd feitelijk het bestuur van het PSCHVO.</p> <p>Ben Olivier heeft het hoofdbestuur van het HV gewezen op het feit dat het alleen maar gemachtigd was om leden te benoemen en te ontslaan op voordracht van het bestuur PSCHVO zelf. Hij vocht zijn ontslag niet aan bij de rechter. Jan v.d. Bos besloot niet op zijn ontslag te reageren.</p>
43:54	Reacties van het team PSCHVO op de ontslagen	<p>De reacties van de medewerkers van het PSCHVO waren verdeeld.</p> <p>Volgens respondent werd er gepolariseerd en tweedracht gezaaid. Er speelden al eerder verschillende belangen en conflicten.</p> <p>Anderen hielden zich afzijdig.</p> <p>Na de schorsing van respondent kwam er een spreekverbod.</p>
45:08	De gevolgen voor respondent als directeur van het PSCHVO	<p>De secretaris van het PSCHVO, die in feite het bestuur overnam, gelastte een onderzoek naar het functioneren van het team.</p> <p>Dit onderzoek werd geleid door Arend-Jan Waarloo, onderwijskundige. Hij nam tevens de functie van respondent, als voorzitter van het team, gedeeltelijk waar.</p>

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		<p>Respondent mocht alleen via de secretaris contact hebben met het team.</p> <p>Annelies (Alice?) van Rooijen werd, namens het HV, interim voorzitter van het PSCHVO.</p> <p>Deze situatie duurde van april-zomervakantie. Respondent bleef zorgen houden over het project HVO in het voortgezet onderwijs: het project ging het laatste jaar in, maar de doelen waren niet gehaald.</p>
49:12	Problemen binnen het team en het bestuur van het PSCHVO	<p>In de zomervakantie werd een noodvergadering belegd met enkele bestuursleden, o.a. met Nathan Deen.</p> <p>Na de zomervakantie trok deze zich terug als bestuurslid van het PSCHVO. Hij was fel tegen de bemoeienis van het hoofdbestuur van het HV met het PSCHVO.</p> <p>Uit het onderzoek door Arend-Jan Waarloo bleek dat er problemen waren binnen het team.</p> <p>Respondent erkent dat hij gedeeltelijk debet was aan deze problemen.</p> <p>Het PSCHVO was bezig met het vernieuwen van de opleiding en de begeleiding van het HVO-docenten.</p> <p>Uit functioneringsgesprekken was eerder gebleken, dat sommige teamleden zich nog als vrijwilliger gedroegen.</p> <p>Het team had problemen met de functionaris leerplanontwikkeling.</p> <p>Ook waren er problemen met een medewerker met een dubbelfunctie bij het HV en bij het PSCHVO.</p>
53:41	Einde bandje	<p>Het interview breekt midden in het antwoord van respondent af.</p> <p>Het interview gaat verder op bandje 195-B.</p>